

# Tulevaisuudenkestävää työelämää rakentamassa

Ammattiliitto Pron  
ratkaisuja  
hallituskaudelle  
2027-2031

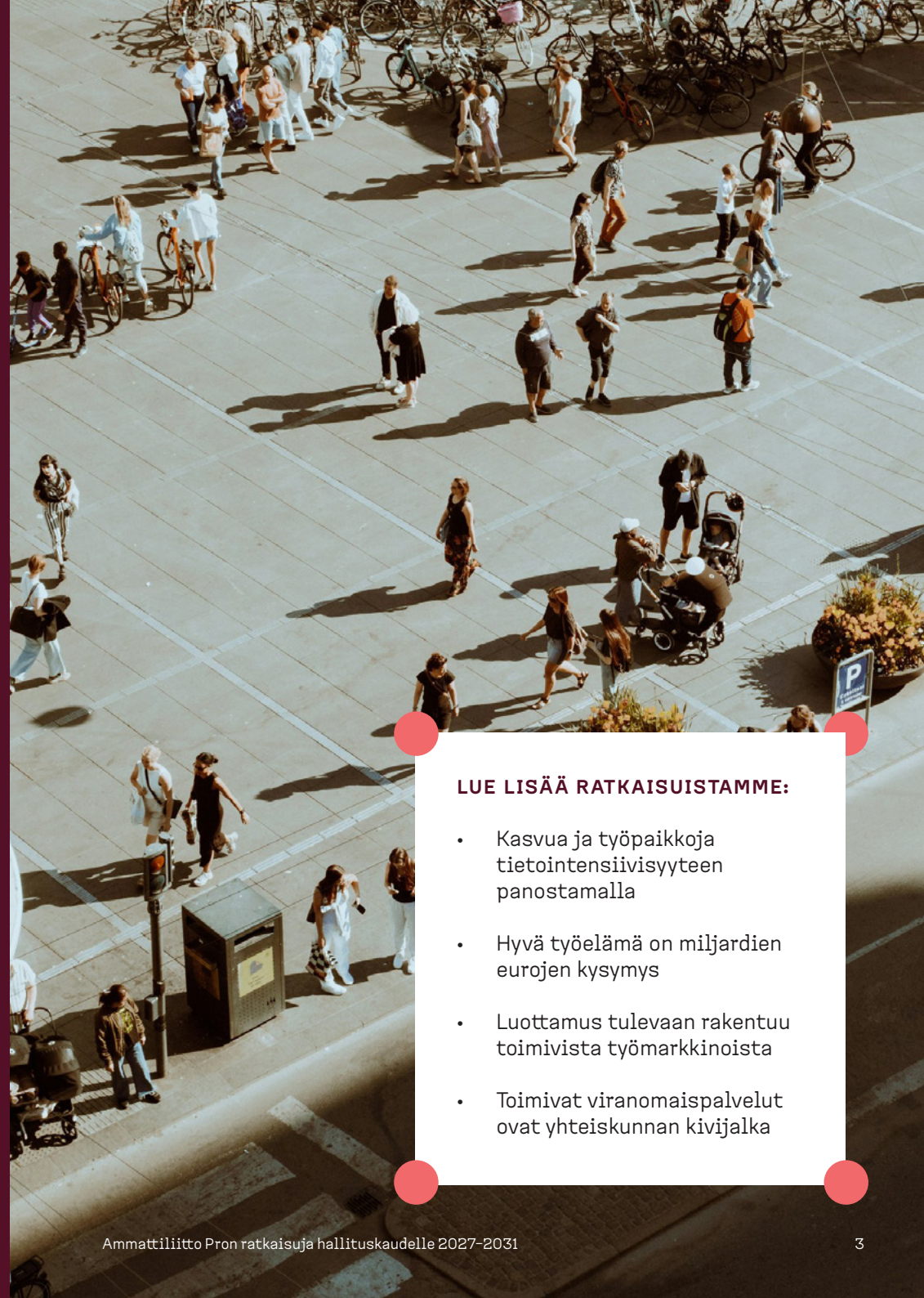
pro

A photograph of two people walking away from the camera on a path through a field of tall grass. The person on the left is wearing a black vest over a white long-sleeved shirt and orange pants. The person on the right is wearing a green hoodie and blue jeans, and has their arm around the other person's shoulder. A white tote bag is hanging from the person on the right. The background shows a wooden fence and a clear blue sky.

Nyt päätetään, millaiseksi suomalainen työelämä tulevaisuudessa rakentuu. Suomella on tilaisuus asettaa selkeä suunta uudelle kasvulle ja tulevaisuudenkestävälle työelämälle.

Meidän on luotava uusia työpaikkoja, lisättävä tuottavuutta ja vähennettävä työelämän epävarmuutta ja kuormitusta. Digitalisaatio, tekoäly ja vihreä siirtymä muuttavat osaamisvaatimuksia nopeammin kuin koskaan aiemmin. Tarvitsemme määrätietoisia ratkaisuja ja rakenteita, jotka tukevat osaamisen kehittymistä, työelämän laatua ja kestäviä työuria.

Tulevaisuudenkestävä työelämä rakennetaan työntekijöiden hyvinvoinnin, osaamisen ja työsuhteturvan varaan. Niistä syntyvät innovaatiot, kasvu ja työelämä, joka kantaa myös tuleville sukupolville.



#### LUE LISÄÄ RATKAISUISTAMME:

- Kasvua ja työpaikkoja tietointensiivisyyteen panostamalla
- Hyvä työelämä on miljardien eurojen kysymys
- Luottamus tulevaan rakentuu toimivista työmarkkinoista
- Toimivat viranomaispalvelut ovat yhteiskunnan kivijalka



## Sisällysluettelo

### **Kasvua ja työpaikkoja tietointensiivisyyteen panostamalla** 6

- Panostetaan energiaan, rakentamiseen ja datatalouden infrastruktuuriin
- Kiihdytetään tietointensiivisten alojen investointeja
- Luodaan fiksulla verotuksella lisää työpaikkoja ja rahoitusta hyvinvointiin
- Otetaan oikeudenmukaisella kaksoissiirtymällä tuottavuusloikka

### **Hyvä työelämä on miljardien eurojen kysymys** 16

- Laitetaan henkisen hyvinvoinnin edellytykset kuntoon
- Luodaan luottoa siihen, että työelämä kantaa
- Tuodaan työaika ja vuosilomaa koskevat käytännöt nykyaikaan
- Varmistetaan vapaa-aika – selkeytetään etätöön pelisääntöjä
- Annetaan esihenkilöille ja viranomaisille edellytykset onnistua työsuojelussa ja sen valvonnassa
- Huolehditaan mahdollisuuksista kouluttautumiseen ja osaamisen kehittämiseen
- Edistetään kunnianhimoisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- Tehdään työelämästä lapsiperheystävällistä

### **Luottamus tulevaan rakentuu toimivista työmarkkinoista** 24

- Kehitetään työelämää yhdessä sopien
- Turvataan toimeentulo työttömänäkin ja tuetaan työllistymisessä

### **Toimivat viranomaispalvelut ovat yhteiskunnan kivijalka** 28

- Turvataan valtion palvelut ja valtionhallinnon resurssit
- Tunnistetaan kansainvälisten osaajien rooli työmarkkinoilla

# Kasvua ja työpaikkoja tietointensiivisyyteen panostamalla

Tarvitsemme Suomeen rohkeaa ja ennakkoluulotonta elinkeinopoliittikkaa, jolla tavoitellaan vientimme rakenteen ja tuotepaletin uudistamista sekä monipuolistamista. Seuraavan hallituksen työlliställä on oltava kattava kasvuohjelma, joka luo Suomeen maailman parhaan tutkimuksen ja tuotekehityksen ympäristön sekä kannustaa yrityksiä tuottavuutta kasvattaviin investointeihin. Pitkän aikavälin tavoitteeksi on asetettava 80 prosentin työllisyysaste ja uusien työpaikkojen luomisen on oltava tulevan hallituskauden tärkein tehtävä. Pärjätäksemme globaalissa kilpailuympäristössä on panostettava laatukilpailukykyyn, kasvatettava tuottavuutta ja siirryttävä kohti korkeampaa jalostusastetta.

Suomeen on mahdollista rakentaa tietointensiivisten alojen huippuosaamisen keskittymä, mikäli takaamme datatalouden investointiympäristön ennakoitavuuden ja kehitämme määrätietoisesti osaamista. Kansallista tietoliikenneinfrastruktuuria on rakennettava tavoitteellisesti ja luotava sitä kautta valtakunnalliset puitteet tulevaisuuden digitalisoituneemmalle yhteiskunnalle ja sen työpaikoille. Maamme on jatkettava työllistävää kasvua tukevaa energiapolitiikkaa, joka turvaa toimitusvarman ja kohtuuhintaisen energiansaannin, mutta samalla luo energia-alasta ja -teknologioista Suomen teollisuuden vahvan ja laajalti työllistävän kasvusektorin. Teollisten prosessien vihreää siirtymää tulee edelleen kiihdyttää parantamalla Suomen kantaverkon kattavuutta ja toimitusvarmuutta.

Asuntorakentaminen on ollut vuosia alamaissa ja uusia asuntoja on rakennettu tulevaan tarpeeseen nähden liian vähän. Jotta asumisen kustannukset eivät kasva liiaksi, tulee valtion ja kuntien varmistaa riittävä kohtuuhintaisen asumisen tuotanto. Valtion on lisäksi varmistettava, että yritykset täyttävät lakisääteiset velvoitteensa ja harmaan talouden torjumiseen panostetaan tulevilla hallituskaudella. Markkinoiden etäisyyden, huoltovarmuuden sekä epäedullisten luonnonolojen vuoksi Suomen tie-, raide-, meri-, lento- ja tietoliikenneverkostot on kyettävä järjestämään kilpailijamaita tehokkaammin.



# Panostetaan energiaan, rakentamiseen ja datatalouden infrastruktuuriin

- Kasvatetaan tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoa sekä parannetaan merituulivoiman rakentamisen edellytyksiä helpottamalla ja sujuvoittamalla luvitusta. Ratkaistaan Itä-Suomen tuulivoimarakentamisen ongelmat.
- Varmistetaan sähköverkon toimintavarmuus osallistamalla kaikkia markkinatoimijoita.
- Rakennetaan Suomeen kattava vedyn siirtoverkko. Pidetään suomalaiset vesivarannot kokonaan julkisessa omistuksessa, sillä puhtaan veden merkitys korostuu tulevaisuudessa.
- Säilytetään energiapaletti monipuolisena ja varmistetaan, ettei luvituksesta tule pullonkaula minkään energiamuodon kohdalla. Pitkällä aikavälillä kaikesta polttamiseen perustuvasta energiantuotannosta on luovuttava.
- Rakennetaan määrätietoisesti Suomesta maailman kehittyneintä tietointensiivisten alojen osaamiskeskittymää. Investoidaan erityisesti suurteholaskennan palveluihin.
- Huomioidaan kansallinen turvallisuus ja sähköverkon huoltovarmuus, mutta ei aseteta perusteettomia esteitä datakeskusinvestoinneille tai datalämpölaitoksille. Niiltä tulisi kuitenkin edellyttää pitkäaikaista uuteen tuotantoon kohdistuvaa sähkönostosopimusta (PPA) luvituksen yhteydessä.
- Varmistetaan matkaviestinverkkojen toimiluvat vuodesta 2033 eteenpäin heti tulevan hallituskauden alussa.
- Tavoitellaan Suomeen kattavan 6G-verkon rakentamista ensimmäisenä maailmassa.
- Tuetaan kohtuuhintaisen asumisen rakentamista. Valtion tulee tehdä suhdanteita tasaavaa talouspolitiikkaa ja tukea asuntotuotantoa markkinahäiriöiden aikana.



- Torjutaan aktiivisesti rakennusalan harmaata taloutta mm. rajoittamalla alan alihankintaketjujen pituutta. Palautetaan resursseja harmaan talouden tutkimukseen ja torjuntaan.
- Hyödynnetään täysimääräisesti puurakentamisen mahdollisuudet niin kotimaisessa uudistuotannossa ja korjausrakentamisessa kuin osana vientiteollisuutta.
- Tehdään Suomesta rakennusjätteen kierrätyksen ja hiilivapaan rakentamisen ykkösmaa.
- Jatketaan rataverkon vahvistamista ja saatetaan junien tietoliikenneyhteydet tietoyhteiskunnan edellyttämälle tasolle.
- Huomioidaan Itä-Suomen vaikeutunut asema erityisesti liikenne-, energia- ja tietoliikenneinfrastruktuurin osalta, jotta työpaikkojen sijoittuminen alueelle on mahdollista, ja ettei aluekehitys eriydy liikaa.
- Ylläpidetään kattavaa lentokenttäverkkoa sekä säilytetään kansallisen lentoyhtiön määräysvalta julkisissa käsissä alueellisen saavutettavuuden ja huoltovarmuuden varmistamiseksi.
- Huomioidaan ennakoivasti infrastruktuurin kehittämisessä ympärivuotisen matkailun tarpeet, erityisesti Suomen pohjoisilla ja itäisillä alueilla.
- Lisätään väylämäärärahoja liikenteen sujuvoittamiseksi ja korvausvelan vähentämiseksi. Pidetään samalla huolta teollisuudelle tärkeästä alemmasta tieverkostosta.

# Kiihdytetään tietointensiivisten alojen investointeja

Suomessa on päätetty parlamentaarisesti nostaa tutkimus- ja tuotekehityksen panostuksia. Osa tästä lisäyksestä tulee kanavoidsa avainteknologioiden tutkimukseen. Suomen tulee suunnata voimavarojaan tietointensiivisten tuotteiden ja palveluiden innovointiin sekä perinteistä teollisuutta ja murrosteknologioita yhdistävään tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

- Kevennetään datatalouden turhaa sääntelyä ja tavoitellaan Suomelle asemaa uuden teknologian ja palveluiden kokeilumaana.
- Kannustetaan valtion toimesta yrityksiä tuottavuuden merkittävässä parantamisessa ja osallistutaan ennakkoluottomasti kokeilulaitosten ja -palveluiden rahoittamiseen. Erityishuomio tulee olla tekoälyn ja robotiikan käytön lisäämisessä.
- Nostetaan valtion riskirahoituksen riskitasoa ja tunnistetaan julkisen sektorin mahdollinen rooli uusien innovaatioiden ensiostajana.
- Lisätään STEM-alojen koulutuspaikkoja sekä toteutetaan matemaattis-luonnontieteellisen perusopetukseen selkeä tasokorotus.
- Houkutellaan aktiivisesti kansainvälisiä osaajia erityisesti teknologiayhtiöiden palvelukseen.
- Tunnistetaan puolustusteknologioiden rooli Euroopan keskeisenä teollisuus- ja elinkeinopolitiikan työkaluna. Valtion tulee toimia yhteishankintojen edistämiseksi ja tavoitella alan uusien työpaikkojen mahdollisimman suurta sijoittumista Suomeen. Valtiolla tulee olla aktiivinen rooli uusien kaksikäyttötuotteiden tutkimuksen ja tuotekehityksen edistämässä sekä markkinoiden luomisessa.

- Luovutaan fossiilitaloutta ylläpitävistä yritystuista.
- Hyödynnetään vahvuksiamme mm. terveys-, avaruus- ja kvanttitekologia-aloilla. Julkisen sektorin tulee aktiivisesti ja ennakkoluottomasti toimia pohjamarkkinana uusille tuottavuutta kasvattaville innovaatioille.
- Tuetaan finanssimarkkinoiden sääntelyn kehittämistä paremmalla analyysillä pitkän aikavälin yhteisvaikutuksista. Mahdollistetaan rahoitusalan uusien FinTech-ratkaisujen syntyminen yksinkertaistamalla sääntelyä.
- Sujuvoitetaan yritysten ja kotitalouksien lainansaantia hyödyntämällä kansallista liikkumavaraa paremmin.
- Nostetaan metsäteollisuuden jalostusastetta ja hyödynnetään puuta raaka-aineena nykyistä paremmin ja monikäyttöisemmin. Kehitetään metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä, jotta mahdollisimman pieni osa arvokkaasta biomassasta jäisi käyttämättä.
- Edistetään metsäteollisuuden uudistumista ja toimialan menestymistä ottamalla alan patenteja tehokkaammin liiketoiminnan käyttöön.
- Edistetään biomuovien, -tekstiilien ja -komposiittien tutkimusta ja tuotteistamista sekä kehitetään niiden käyttöön liittyvää lainsäädäntöä.

# Luodaan fiksulla verotuksella lisää työpaikkoja ja rahoitusta hyvinvointiin

Suomen valtiontalous on epätasapainossa, ja erityisesti valtion budjetin tulopuoli vaatii tarkastelua. Kokonaisveroasteen aleneminen pitää pysäyttää. Suurituloisten on osallistuttava yhteiskunnan rahoittamiseen nykyistä suuremmalla osuudella, jotta yhteiskunnan tärkeät palvelut voidaan taata tasapuolisesti kaikille. Fiksulla verotuksella voidaan kannustaa työpaikkojen luomiseen ja ohjata yrityksiä työllistämään nimenomaan Suomessa.

- Uudistetaan Suomen osinko- ja yritysverotusta tavalla, joka kannustaa investointeihin ja tuotekehitykseen, sekä pitkäaikaiseen kestävään kasvuun ja kansainvälistymiseen.
- Korotetaan yhteisövero takaisin 25 prosenttiin, eli keskeisten kilpailijamaiden keskiarvoon.
- Poistetaan listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennus, millä kannustetaan yrityksiä investoimaan.
- Poistetaan yleishyödyllisiltä yhdistyksiltä ja säätiöiltä osinkojen verovapaus.
- Lasketaan työn verotusta palauttamalla ammattiyhdistyksen jäsenmaksun verovähennysoikeus.
- Otetaan käyttöön tutkimus- ja innovaatiotoiminnan henkilöstökulujen suora tuki, mistä on hyviä kokemuksia Ruotsista.
- Korotetaan kotitalousvähennystä energiaremontoinnin ja hoivapalveluiden osalta, millä tuetaan myös harmaan talouden torjuntaa.

- Palautetaan ensiasunnon ostajille vapautus varainsiirtoverosta omistusasuntomarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi.
- Poistetaan sijoitusasuntojen ostajilta markkinoita vääristävät veroedut ja asetetaan sijoitusmuoto samaan verotukselliseen asemaan asunnonostajien kanssa.
- Siirretään datakeskukset sekä datalämpölaitokset teollisuuden alennettuun sähköveroluokkaan, mikäli niiden hukkalämpöä hyödynnetään muun yhteiskunnan käytössä.
- Tuetaan lukemista verotuksellisin keinoin alentamalla lehtien ja kirjojen arvonnäköverotusta.
- Tuetaan suomalaisten työpaikkojen luomista kaivosveroa kehittämällä, sekä edistetään verotuksellisin keinoin kannustimia Suomesta louhittavien metallimalmien ja mineraalien jatkojalostamiseen Suomessa.
- Korjataan yrittäjien eläkejärjestelmää estämällä alivaikuttaminen. Muodostetaan yrittäjäläkejärjestelmästä rahastoiva työeläkejärjestelmän tapaan.

# Otetaan oikeudenmukaisella kaksoissiirtymällä tuottavuusloikka

Digitaalinen ja vihreä siirtymä muuttavat työn sisältöjä, osaamistarpeita ja koko talouden rakenteita. Jotta kaksoissiirtymä vahvistaa kestäväää kasvua ja työllisyyttä, sen toteuttamisen on oltava suunnitelmallista, investointeja vauhdittavaa ja sosiaalisesti oikeudenmukaista. Tämä edellyttää pitkäjänteistä kansallista ohjausta, riittäviä panostuksia osaamiseen ja koulutukseen sekä työntekijöiden ja palkansaajajärjestöjen aitoa osallistumista siirtymän suunnitteluun ja toteutukseen.

- Luodaan kansallinen kaksoissiirtymään pohjautuva kasvustrategia. Palkansaajajärjestöt ja koko kansalaisyhteiskunta tulee ottaa mukaan yhteistyöhön, jotta siirtymän oikeudenmukaisuus voidaan varmistaa.
- Edistetään vihreää siirtymää huolehtimalla julkisten ja yksityisten investointien edellytyksistä sekä lupa- ja valvontaviranomaisten riittävästä resursseista investointien luvitukseen.
- Pidetään huolta koulutusjärjestelmän kyvystä tuottaa siirtymän kannalta tarvittavaa osaamista ja huolehditaan muuntokoulutusmahdollisuuksista sekä kouluttautumisen kannusteista.
- Tuetaan teollisuuden robotisaatiota edistäviä toimia ja ennakoidaan tulevia osaamistarpeita. Digitaalinen teknologiamurros mahdollistaa tuottavuuden ja laadun parantamisen erityisesti konepaja- ja valmistusteollisuudessa.
- Kirjataan oikeudenmukaisen siirtymän periaatteet ilmasto- ja työlänsäädäntöön sekä sisällytetään työelämän ja osaamisen näkökulmat kansallisiin ilmasto- ja energiastrategioihin.



- Velvoitetaan työnantajat huolehtimaan henkilöstön uudelleen koulutuksesta kaksoissiirtymän muuttaessa työkuvia ja varmistetaan työntekijöiden osallistuminen siirtymän suunnitteluun ja toteutukseen.
- Ennakoidaan ja varaudutaan ilmastonmuutoksen aiheuttamiin työturvallisuusriskeihin laatimalla selvitysriskeistä ja tiekartta niihin varautumiseksi.
- Ratkaistaan tekoälyn hyödyntämiseen liittyvät oikeudelliset vastuukysymykset ennen uusien teknologioiden käyttöönottoa.
- Edistetään resurssiviisaamman yhteiskunnan syntymistä panostamalla teollisen symbioosin ekosysteemien rakentamiseen sekä korkeampaan kierrätysasteeseen koko yhteiskunnassa.

# Hyvä työelämä on miljardien eurojen kysymys

Työelämään ja etenkin asiantuntijatyöhön vaikuttavat samanaikaisesti tekoälymurros, etä- ja hybridityön vakiintuminen työnteon tavoiksi, määräaikaisten ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen sekä työstä johtuvan psykososiaalisen kuormituksen kasvu. OECD on arvioinut, että pelkästään mielenterveyden häiriöihin liittyvät kustannukset ovat Suomessa yli 11 miljardia euroa vuosittain, mistä työmarkkinoihin liittyvien epäsuorien kustannusten osuus on lähes 4,7 miljardia.

Epävarmuuden ja kuormituksen kasvusta huolimatta julkisessa puheessa toistuu taloustilanteesta kumpuava tarve sujuvoittaa nuorten polkuja työelämään ja toisaalta pidentää työuria toisesta päästä. Jotta tämä on mahdollista, tarvitaan rakennetason poliittisia ratkaisuja, jotta työelämä ja -markkinat aidosti mahdollistavat pitkät ja kestävät työurat, jotka eivät katkea esimerkiksi mielenterveydestä johtuvaan oireiluun, anhentuneeseen osaamiseen tai ikäsyrojintään.

Päätöksillä, jotka vahvistavat työntekijöiden turvaa ja yhdenvertaisuutta, tukevat palautumista ja mahdollistavat osaamisen kehittämisen, rakennetaan aidosti tulevaisuudenkestävää työelämää. Tämä ei ole vain inhimillinen vaan myös taloudellinen välttämättömyys: hyvä työelämä on kirjaimellisesti miljardien eurojen kysymys.

## Luodaan luottoa siihen, että työelämä kantaa

- Edistetään työelämän laatua ja vähennetään työntekijöiden psykososiaalista kuormitusta priorisoimalla vakituisia työsuhteita.
- Edellytetään kaikilta määräaikaaisilta työsuhteilta peruste ja korotetaan ketjuttamisesta määrättäviä sanktioita sekä hyvitysmaksuja.
- Vahvistetaan työsuhteen tunnusmerkistön määrittelyä tulkinnanvaraisissa ja epäselvissä tilanteissa, erityisesti työsuhteessa ja yrittäjänä tehtävän työn välisessä rajanvedossa.
- Palautetaan henkilöperusteinen irtisanomissuoja aiemman lain tasolle ja puututaan tilanteisiin, joissa henkilöstöä irtisanotaan epämääräisin tuotannollis-taloudellisin syin, vaikka esimerkiksi työmäärä säilyy samana.

### Laitetaan henkisen hyvinvoinnin edellytykset kuntoon

- Päivitetään työturvallisuuslakia huomioimaan selkeämmin psykososiaalista kuormitusta aiheuttavat tekijät ja painotetaan työnantajien vastuuta työturvallisuudesta nykyisen esihenkilövastuun sijaan.
- Otetaan käyttöön Ruotsin mallin mukainen oikeus saada sairauspäivärahaa työuupumuksen perusteella.

### Tuodaan työaikaa ja vuosilomaa koskevat käytännöt nykyaikaan

- Tuetaan työntekijöiden erilaisia elämäntilanteita sekä työhyvinvointia ja työssä jaksamista kirjaamalla lakiin työntekijän subjektiivinen oikeus määräaikaiseen osa-aikatyöhön.
- Turvataan työntekijöiden jaksamista toteuttamalla vuosilomalain kokonaisuudistus. Työsuhteen muodosta riippumatta työntekijälle tulisi kertyä vähintään 2,5 lomapäivää heti työ- tai virkasuhteen alusta lähtien eikä lauantaiden tulisi kuluttaa lomapäiviä.
- Selvitetään kansallisella pilotilla työajan lyhentämistä 32 tuntiin viikossa.
- Mahdollistetaan työn ja perheen sujuvampi yhteensovittaminen kirjaamalla työsopimuslakiin oikeus osittaiseen vanhempainvapaaseen sekä laajennetaan mahdollisuuksia jäädä osittaiselle hoitovapaalle.
- Uudistetaan työaikalainsäädäntöä niin, että se huomioi työhön liittyvän matka-ajan.

### Varmistetaan vapaa-aika – selkeytetään etätöön pelisääntöjä

- Täsmennetään työturvallisuuslakiin työnantajan työsuojeluvastuuta etätöissä, muun muassa etätöön vaarojen arvioinnin, psykososiaalisen kuormituksen, työajan seurannan ja ergonomisten työvälineiden tarjoamisen osalta.
- Selkiytetään etätöihin liittyvää lainsäädäntöä kirjaamalla työaikalakiin työntekijän oikeus olla tavoittamattomissa.
- Luodaan työntekijöille työhuonevähennyksen kaltainen verotuksellinen keino kompensoida etätöistä aiheutuvia kuluja.
- Selvitetään rajat ylittävän etätöiden edistämistä lainsäädännön tasolla EU:n sisäisen liikkuvuuden ja kilpailukykyyn kehittämiseksi.

### Annetaan esihenkilöille ja viranomaisille edellytykset onnistua työsuojelussa ja sen valvonnassa

- Kehitetään työsuojeluviranomaisten toimintavaltuuksia ja annetaan viranomaisille mahdollisuus määrätä riittävän taseoisia sanktioita työsuojeluvälvoitteiden rikkomisesta, jotta valvonta on aidosti vaikuttavaa. Säädetään työsuojeluvälvoitetun läsnäolo pakolliseksi viranomaisten järjestämissä työsuojelun tarkastustilaisuuksissa.
- Parannetaan työturvallisuutta täsmentämällä työturvallisuuslakia esimerkiksi esihenkilö- ja työnantajavastuiden sekä -vaatimusten osalta.
- Otetaan etätöiden yleistymisen huomioon täsmentämällä laissa mainittua työpaikkakäsitetä niin, että työsuojeluvälvoitetuilla on tosiasialliset mahdollisuudet hoitaa laissa hänelle määriteltyjä työsuojelutehtäviä työntekijöiden ollessa maantieteellisesti hajallaan.
- Vahvistetaan työsuojelutoimikuntien toimintaedellytyksiä säätämällä minimivaatimukset työsuojelutoimikunnan kokoontumiskerroista vuodessa. Lisäksi on säädettävä työsuojelutoimikunnan työnantajan edustajan riittävästä työsuojeluosaamisesta ja toimenpiteiden päättävällstä.

## Huolehditaan mahdollisuuksista kouluttautumiseen ja osaamisen kehittämiseen

- Huomioidaan kansallisissa korkeakoulutettujen määrää koskevilla tavoitteilla myös työikäiset, päivitetään kansallinen jatkuvan oppimisen strategia ja luodaan työikäisille suunnattu tukimalli, joka mahdollistaa toimeentulon opintojen aikana, mikäli opinnot vaativat poissaoloa töistä.
- Vahvistetaan mahdollisuuksia opiskeluun työttömyysturvalla.
- Kehitetään valtakunnallista osaamisen ennakointia yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa ja vahvistetaan työnantajien kannusteita huolehtia säännöllisestä henkilöstön osaamisen kartoittamisesta ja koulutussuunnittelusta.
- Kannustetaan yrityksiä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toimintaan vaadittavan osaamisen kehittämiseen asettamalla TKI-rahoituksen ehdoksi osaamisselvitys ja henkilöstön koulutussuunnitelma. Pidetään kiinni parlamentaarisesta tavoitteesta nostaa TKI-rahoitus 4 prosenttiin BKT:sta sekä parlamentaarisesti sovitusta TKI-rahoituksen jakamisen periaatteista.
- Korkeakoulutusasteen nostamiseksi lisätään korkeakoulujen aloituspaikkamääriä perusrahoituksen avulla, luovutaan ensikertalaisikiintiöstä ja sujuvoitetaan koulutuspolkuja. Turvataan korkeakoulujen opetushenkilöstön ja opiskelijoiden mahdollisuuksista keskittyä ydintehtäviinsä huolehtimalla riittävästä määrästä hallinto- ja tukihenkilöstöä.
- Huolehditaan ammatillisen koulutuksen laadusta ja opiskelijoiden työelämä- ja sekä korkeakouluvalmiuksista. Uudistetaan lisäksi rahoitusmallia huomioimaan aiempaa vahvemmin työllistyminen opintojen jälkeen sekä jatkuva oppiminen.

## Edistetään kunnianhimoisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta

- Luodaan kokonaisvaltainen, poikkihallinnollinen strategia, johon kootaan työelämän väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja torjuvat toimenpiteet toteutettaviksi.
- Lisätään työturvallisuuslakiin velvoite, jonka mukaan jokaisen työpaikan tulee edistää häirinnän tunnistamista ja ennaltaehkäisyä, sekä laatia yhteistoiminnassa häirintätilanteiden varalle työpaikalla näkyvillä oleva menettelytapaohje.
- Tehostetaan tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain noudattamisen valvontaa ja sanktioita ja turvataan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta valvovien viranomaisten toimintaan riittävät resurssit.
- Lisätään yhdenvertaisuuslakiin velvoite työnantajalle antaa selvitys menettelystään syrjintää kokeneelle.
- Yhdenmukaistetaan yhdenvertaisuuslain kanneajat kahteen vuoteen ja tasa-arvolain kanneajat kolmeen vuoteen kaikissa syrjintätilanteissa.
- Annetaan työtuomioistuimille ja hallintotuomioistuimille mahdollisuus perustella tuomioita syrjinnällä ja mahdollisuus määrätä syrjinnästä hyvitystä.
- Laajennetaan tasa-arvolain mukainen oikeus saattaa asioita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslautakunnan käsiteltäväksi koskemaan myös ammattiliittoja.
- Lisätään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaan myös työelämäsyryntä ja oikeus määrätä hyvitys syrjinnästä.



- Nostetaan kunnianhimoa palkka-avoimuuden edistämisessä ja lasketaan palkkaraportoinnin soveltamisraja tasa-arvolain palkkakartoituksen tasolle, eli vähintään 30 henkilön työpaikoille. Tämä lisäisi palkkauksen läpinäkyvyyttä, kun palkkaeroja koskevat tiedot toimitetaan tasa-arvovaltuutetulle ja tiedoista tulee julkisia.
- Vahvistetaan työntekijän oikeutta tasa-arvolain mukaiseen hyvitykseen tilanteissa, joissa työnantaja ei esimerkiksi anna palkkatietoja, ei tee kartoituksia lain vaatimalla tavalla tai korjaa 6 kk kuluessa havaittua selittämätöntä palkkaeroa. Nostetaan tasa-arvolain mukaista euromääräistä hyvitystä ja poistetaan mahdollisuus hyvityksen alentamiseen työelämään liittyvissä asioissa.
- Uudistetaan samapalkkaisuusohjelman rakennetta vastaamaan muuttuneita työmarkkinoita ja sopimustoimintaa.
- Käynnistetään selvitystyö ja sen pohjalta toimenpiteet palkkausjärjestelmien soveltamisen syrjimättömyyden edistämiseksi.

## Tehdään työelämästä lapsiperheystävällistä

- Kitketään raskaus- ja perhevapaasyrjintää ulottamalla syrjintäolettama koskemaan tilanteita, joissa perhevapaalla ollut työntekijä palaa työhönsä ja joutuu irtisanotuksi tai määräaikainen palvelussuhde päätetään tai jätetään uusimatta raskauden tai perhevapaan vuoksi.
- Tuodaan eri perhemuodot ja lapsiperheellistymisen reitit samalle viivalle lainsäädännössä. Lisäksi työsopimuslakiin on kirjattava oikeus poissaoloon hedelmöityshoitojen tai muun lapsiperheellistymiseen liittyvän syyn vuoksi.
- Kehitetään perhevapaajärjestelmää edelleen niin, että se tukee naisten työmarkkina-asemaa ja sukupuolten tasa-arvoa.
- Varataan julkiseen varhaiskasvatukseen riittävästi resursseja, jotta voidaan parantaa työn ja perheen yhteensovittamista tarjoamalla perheille lisää laadukkaita päivä- ja vuoropäivähoitomahdollisuuksia. Laajennetaan koululaisten mahdollisuuksia aamu- ja iltapäivätoimintaan.

# Luottamus tulevaan rakentuu toimivista työmarkkinoista

Tulevaisuudenkestävä työelämä rakentuu luottamukselle, ennustettavuudelle ja kyvylle hakea yhteisiä ratkaisuja. Suomessa tätä perustaa ovat perinteisesti vahvistaneet sopimusyhteiskunta, vakaa valtionhallinto ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta.

Sopimusyhteiskunnan perusta on yhteistyö: työelämän ja työllisyyden keskeisistä kysymyksistä sovitaan neuvottelemalla työntekijöiden, työnantajien ja valtion kesken. Yhdessä sopiminen luo vakautta työmarkkinoille ja koko yhteiskuntaan, ehkäisee vastakkainasettelua ja tukee oikeudenmukaisia ratkaisuja. Kun työelämää ja työllisyyttä koskevia kysymyksiä ratkaistaan neuvotellen ja eri osapuolia aidosti kuullen, syntyy päätöksiä, joihin ihmiset voivat luottaa ja jotka kestävät myös talouden ja työelämän murroksissa.

Meidän mielestämme työ on oikeus ja tällä hetkellä liian moni on vailla työtä. Työttömyys on usein inhimillinen tragedia, joka horjuttaa toimeentuloa, osallisuutta ja uskoa tulevaan. Siksi työllisyyden parantaminen vaatii ratkaisuja, jotka eivät lisää epävarmuutta. Työllisyydenhoidon työkalupakkiin on tuotava vahvemmin aktiivinen työllisyyspolitiikka ja sosiaaliturva, johon voi luottaa silloin kuin työ ei tarjoa turvaa. Työllisyyttä ei paranneta sosiaaliturvaa heikentämällä tai epävarmuutta lisäämällä, vaan aidoilla työllistymistä tukevilla kannusteilla. Sosiaaliturvan on oltava tasolla, joka mahdollistaa keskittymisen työnhakuun toimeentulosta selviytymisen sijaan. Samalla työllisyyspalveluiden on nimensä mukaisesti vastattava tarkoitustaan: palveltava ja tuettava työn löytymisessä yksilöllisesti ja vaikuttavasti.

## Kehitetään työelämää yhdessä sopien

- Pidetään huolta suomalaisten ja Suomessa työskentelevien vähimmäistyöehdoista ja ehkäistään työehtojen polkemista sitoutumalla työehtosopimusten yleissitovuuteen ja vahvistamalla yleissitovuusjärjestelmää.
- Uudistetaan sovittelijainstituutiota vastaamaan työmarkkinoiden muuttuneita tarpeita. Perustetaan sovittelijan toimiston yhteyteen toimija, jonka tehtävä on tuottaa ja koota taloudellista tietoa sovittelijan ja työmarkkinaosapuolten käyttöön sopimusneuvotteluiden tueksi.
- Parannetaan työntekijöiden mahdollisuuksia puuttua työpaikalla tapahtuvaan lain rikkomiseen säätämällä ammattiliittojen kanneoikeudesta.
- Sanktioidaan alipalkkaus työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseksi.
- Kehitetään paikallisen sopimisen edellytyksiä säätämällä lain tasolla työntekijöiden tulkintaetuoikeudesta erikseen määriteltävissä tilanteissa.
- Vahvistetaan reilujen työehtosopimusneuvotteluiden lähtökohtia luopumalla tukilakkojen rajoittamisesta suhteellisuusarvioinnin avulla, kohtuullistamalla hyvityssakkoja ja ilmoitusvelvollisuutta sekä luopumalla yksittäiseen työntekijään kohdistuvasta hyvityssakosta.
- Perustetaan lisäksi puolueeton, tutkimustiedon pohjalta toimiva työmarkkinapolitiikan arviointineuvosto, jonka tehtävänä on seurata työmarkkinapolitiikkaa ja antaa riippumattomia arvioita työmarkkinapolitiikan tavoitteista ja keinoista sekä niiden vaikutuksista.
- Tehostetaan järjestäytymättömissä yrityksissä solmittujen paikallisten sopimusten, työehtosopimusten ja lainmukaisuuden valvontaa.



- Kehitetään suomalaista työelämää vuoropuhelun ja yhteistyön voimin säätämällä henkilöstöeduksesta yli 25 henkeä työllistävien yritysten ja yhteisöjen hallinnossa ja palauttamalla yhteistoimintalaki vuoden 2022 uudistusta vastaavalle tasolle.
- Varmistetaan eurooppalaisia yritysneuvostoja koskeva EVVC-direktiivin kunnianhimoinen implementointi.
- Parannetaan joukkoirtisanomissuojaa täsmentämällä työ sopimuslain vaatimuksia irtisanomisen perusteista.
- Edistetään vastuullista yritystoimintaa ja ehkäistään työehtojen polkemista kehittämällä yritys vastuusääntelyä kunnianhimoisesti sekä kansallisella että EU-tasolla. Laajennetaan tilaajavastuulakia ja täsmennetään julkisten hankintojen sääntelyä niin, että vastuu työehtojen noudattamisesta ulottuu koko alihankintaketjuun.
- Huolehditaan työntekijöiden yksityisyydensuojasta päivittämällä sitä koskeva lainsäädäntö vastaamaan tämän päivän työelämää ja annetaan ammattiliitoille tiedonsaantioikeus tulorekisteriin jäsenmaksujen keräämiseen liittyvän yksityisyydensuojan parantamiseksi.

## Turvataan toimeentulo työttömänäkin ja tuetaan työllistymisessä

- Parannetaan työttömien toimeentulon edellytyksiä ja osa-aikatyön vastaanottamisen mahdollisuuksia väljentämällä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastusta ja työssäoloehdot sekä palautetaan työttömyysturvan suojaosa ja lapsikorotus.
- Säilytetään ansiosidonnaisen työttömyysturvan toimeenpano työttömyyskassajärjestelmän kautta.
- Varmistetaan työllistymistä tukeva, yksilöllinen palvelu työnhakijoille ottamalla käyttöön asiantuntijaresurssien mitoituksella työllisyyspalveluissa, sekä satsaamalla ja kohdentamalla kuntien valtionosuusrahoitusta työllisyysneuvontaan.
- Vahvistetaan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten työllistämismahdollisuuksia panostamalla kuntien resursseihin ja ohjaukseen yritys- ja työnantajapalvelujen kehittämiseksi sekä yhteistyön lisäämiseksi paikallisten yritysten kanssa.
- Varmistetaan työllistymistä tukevien palveluiden laatu valmistelemalla ja ottamalla käyttöön valtakunnalliset laatuvaatimukset, joihin sekä julkisten että yksityisten palveluntarjoajien tulee sitoutua.
- Tuetaan työkyvyn ylläpitoa ja palauttamista vahvistamalla eri viranomaisten ja toimijoiden välistä yhteistyötä ja koordinaatiota, eli niin sanottua työllisyyspalveluiden yhdyspintatyötä. Selvitetään työttömän kuntoutustarve mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työttömyyttä.
- Säädetään työnantajalle velvoite tarjota sairauslomalta työhön palaavalle työntekijälleen esimerkiksi aidosti työkyvyn palautumista tukevaa työkokeilua.

# Toimivat viranomaispalvelut ovat yhteiskunnan kivijalka

Huolellinen lainsäädännön valmistelu, tietoon ja vaikutusten arviointiin perustuva päätöksenteko sekä yhdenvertaisesti toimivat viranomaispalvelut ovat keskeinen osa yhteiskunnan perusinfrastruktuuria. Ne mahdollistavat arjen sujumisen, työnteon, opiskelun ja yritystoiminnan sekä vahvistavat luottamusta yhteiskunnan vakauteen myös kriisitilanteissa. Valtionhallintoon kohdistetut mittavat leikkaukset ovat heikentäneet viranomaisten toimintakykyä ja palveluiden laatua, minkä vuoksi keskeisten palvelujen ja rakenteiden toimivuus on turvattava pitkäjänteisesti ilman uusia leikkauksia.

Työperäinen maahanmuutto on Suomelle välttämätöntä väestön ikääntymisen ja työelämän rakennemuutoksen vuoksi. Sen onnistuminen kytkeytyy suoraan valtion palveluiden toimivuuteen ja kotoutumisen laatuun. Sujuvat ja ennakoitavat lupakäytännöt, toimivat kotoutumispalvelut sekä tehokas viranomaisyhteistyö tukevat työmarkkinoille pääsyä ja ehkäisevät eriarvoistumista. Monet Suomeen muuttaneet kohtaavat syrjintää, osaamisen tunnistamisen puutteita ja riittämätöntä perehdytystä, mikä hidastaa kotoutumista ja heikentää hyvinvointia. Tästä syystä on varmistettava vahva työsuhdeturva, työehtosopimusten noudattaminen ja työntekijöiden oikeuksien toteutuminen. Kun työperäistä maahanmuuttoa kehitetään työntekijöiden oikeuksia vahvistaen, se hyödyttää sekä Suomeen muuttavia työntekijöitä että koko työelämää ja yhteiskuntaa.



## Turvataan viranomaispalvelut ja valtionhallinnon resurssit

- Vakiinnutetaan valtionhallinnon toiminta mittavien leikkausten jälkeen, turvataan viranomaisten toimintaedellytykset ilman lisäleikkauksia ja tehdään jälkiarviointi leikkausten vaikutuksista palveluihin, yhteiskuntaan ja henkilöstöön.
- Turvataan valtion palveluiden saatavuus monikanavaisesti kaikille asiakasryhmille koko maassa.
- Varmistetaan riittävästi resursoitu ja vakaa valtionhallinto, joka mahdollistaa yhteiskunnan suurten muutosten hallitun toteuttamisen ja keskeisten tavoitteiden, kuten työperäisen maahanmuuton, talouskasvun ja oikeudenmukaisen kaksoisiirityksen, saavuttamisen.

## Tunnistetaan kansainvälisten osaajien rooli työmarkkinoilla

- Vahvistetaan Suomen vetovoimaa ulkomaalaisten osaajien silmissä pidentämällä tai poistamalla uuden työn etsimiseen liittyvä aikaraja sekä nopeuttamalla ja sujuvoittamalla työlupaprosesseja.
- Myönnetään työehtosopimuksia noudattaville yrityksille sertifikaatti, joka mahdollistaa nopeutetun maahantulon, ja jonka kriteerit sekä valvonta määritellään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja viranomaisten kanssa työehtojen ja työntekijöiden oikeuksien turvaamiseksi.
- Edistetään anonyymiä rekrytointia laatimalla valtakunnallinen toimenpidesuunnitelma sen vaiheittaiseen käyttöönottoon, jotta erityisesti maahanmuuttajataustaisten henkilöiden pääsy ja kiinnittyminen työmarkkinoille helpottuu.
- Selkeytetään kotoutumispalveluja kokonaisuutena ja turvataan niiden riittävä resursointi, mukaan lukien suomen tai ruotsin kielen opetus, joka painottaa arjen tilanteita ja mahdollistaa työntöön, opiskelun sekä täysipainoisen osallistumisen yhteiskuntaan.
- Velvoitetaan työnantaja perehdyttämään maahanmuuttajataustainen työntekijä työelämän lainsäädäntöön ja työsuojeluun sekä huolehtimaan työtehtävien edellyttämän kielitaidon kehittamisestä.
- Vahvistetaan maahanmuuttajataustaisten osaajien koulutuksen ja työkokemuksen tunnistamista tarjoamalla kattavat ja yhdenvertaiset osaamisen ja tutkintojen tunnistamispalvelut, mahdollisuudet osaamisen täydentämiseen sekä varmistamalla, että viranomaisilla on riittävä osaaminen ja ohjauskyky maahanmuuttajien työllistymisen tukemiseksi.

Ammattiliitto Pron jäseniä ovat koulutetut ammattilaiset, asiantuntijat ja esihenkilöt alaan katsomatta. 110 000 jäsenen voimajoukkomme työskentelee ja pitää Suomen rattaita pyörimässä niin teollisuudessa, palvelualoilla, ICT- ja viestintäaloilla, finanssisektorilla kuin julkisella puolella. Perustehtävämme on parantaa jäsentemme ja alalle koulututtavien työehtoja, toimeentuloa ja kehittymismahdollisuuksia. Lisäksi pidämme huolta jäsentemme hyvinvoinnista niin työssä kuin vapaalla.

Uskomme, että inhimillinen työelämä on ihmisoikeus. Ennakoimme kansainvälisiä työelämän kehityskulkuja ja ilmiöitä, ja kehitämme uusia ratkaisuja suomalaiseen työelämään. Rakennamme sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää, tasa-arvoista yhteiskuntaa – tai sanalla sanoen: työelämäniloa.

### Lue lisää [proliitto.fi/ratkaisut2027](https://proliitto.fi/ratkaisut2027)

Eduskuntavaalit käydään 18.4.2027.  
Ennakoäänestys kotimaassa 7-13.4.  
ja ulkomailla 7-10.4.2027.

pro<sup>o</sup>